

XALQ PEDAGOGIKASINING BOLA TARBIYASIDAGI AHAMIYATI

Г.Ф.Хабибова

БухДУ педагогика кафедраси катта ўқитувчиси

Annotatsiya: Maqolada barkamol shaxsga xos bo'lgan fazilatlarni yoshlar tarbiyasiga singdirish va illatlardan yiroq tutishda xalq pedagogikasining ahamiyati to'g'risida fikrlar bayon qilingan.

Kalit so'zlar: pedagogika, xalq, fazilat, tarbiya, rag'batlantirish.

ЗНАЧЕНИЕ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ В ВОСПИТАНИИ ДЕТЕЙ

Г. Г. Хабибова

Старший преподаватель педагогического факультета БухДУ

Аннотация: В статье раскрывается значение народной педагогики в воспитании молодежи, привитии качеств свойственных всестороннему развитому человеку.

Ключевые слова: педагогика, народ, добродетель, воспитание, поощрение.

THE SIGNIFICANCE OF FOLK PEDAGOGY IN EDUCATION OF CHILDREN

G. G. Khabibova

Senior Lecturer of the Pedagogical Faculty of BukhDU

Annotation: The article reveals the importance of folk pedagogy in the education of young people, instilling the qualities inherent in a comprehensively developed person.

Key words: pedagogy, people, virtue, upbringing, encouragement.

Kichik jamiyatning barcha bosqichlarida komil insonni tarbiyalash dolzarb muammolardan biri bo'lib kelmoqda. Xalq pedagogikasi komil inson tarbiyasiga va kamolotiga oid barcha masalalarni o'zida mujassam etgan.

Barkamol shaxsga xos bo'lgan fazilatlarni yoshlar tarbiyasiga singdirish va illatlardan yiroq tutish yoki xoli qilish bo'yicha xalq pedagogikasida qator tarbiya metodlari mavjud bo'lib bularga namuna ko'rsatish, o'git-nasixat, rag'batlantirish va qoralash, ma'qullash va maqtash kabilar kiradi. Tarbiya metodlari ichida eng ko'p qo'llaniladigan turi bu namuna, ibrat ko'rsatish, ya'ni o'rnak bo'lishdir. Buni ikki

xil yo`nalishda amalga oshirish mumkin. Birinchisi, yaxshi fazilatga ega kishilarning ibratli jihatlarini ko`rsatish orqali undan o`rnak olishiga undalsa, ikkinchisi salbiy axloqli kishilarning nojo`ya ishlarini ko`rsatish bilan undan nafratlanishga o`rgatiladi. Chunki bola barcha yaxshi fazilatlarni ham, yomon illatlarni ham eng avvalo oilada o`rganadi, zero xalqimiz «Qush uyasida ko`rganini qiladi», deb bejiz aytishmagan[1].

O`zbek xalq o`g`zaki ijodi namunalarida biz rag`batlantirish va qoralash usullarini aks etganini ko`ramiz. Bular bir necha shaklda ko`zga tashlanadi. Ko`pchilik ertak va dostonlarda rag`batlantirish metodi: ma`qullash va maqtash, mukofotlash shakllarida; qoralash metodi esa: qarg`ash, uyaltirish, tanbex berish, talab qilish, jismoniy jazo berish shakllarida uchraydi.

Rag`batlantirish metodi axloqiy tarbiya yuzasidan eng ko`p qo`llaniladigan metodlardan biri bo`lib, xalq og`zaki ijodida u turli shaklda o`z aksini topgan. Xalq og`zaki ijodida asosan qoralash metodining qarg`ish va jismoniy jazo berish kabi ayrim shakllarigina uchraydi.

Odatda qarg`ish bola tarbiyasida eng ko`p qo`llaniladigan, shu bilan bir vaqtda eng zararli jazo shakllaridandir. Bunday jazo orqali bolalarda ruhiy azob, tushkinlik va alam ortadi.

Ota-ona va kattalarning tarbiyachi sifatidagi ta`siri yo`qoladi, kattalar bilan bolalar o`rtasidagi mehribonlikga putur etadi, ahillik va obro` yo`qoladi. Xalq pedagogikasida bola tarbiyasida qarg`ish asosan xotin- qizlar tomonidan ishlatiladigan zararli tarbiya metodi hisoblanib kelingan. «Qarg`ishlar duch kelgan katta-kichikni goh suvda cho`ktirib o`ldirsa, goh do`zaxning yeti kundasida kuydiradi. Ba`zilari odamxo`r devlarga duch keltirsa, ba`zilari ona sutini og`zidan keltiradi. [2]»

Xalqimiz tarbiyaning turli metod va shakllarini amalga oshirishda xilma-xil tarbiya vositalaridan foydalanganlar. Xalq pedagogikasida bola tarbiyalash an`analarida o`yin bolalarning bo`sh vaqtini o`tkazishi uchun ermak emas, balki ularni tarbiyalashning asosiy yo`nalishlari qatoriga kirgizilgan. Bunda bolalarni amaliy o`ylashga tarbiyalash, zukkolikga o`rgatish, narsa va hodisalarni taqqoslash

orqali bir-biridan farqini bilish kabi aqlni takomillashtiruvchi uslublar keng o'rin olgan[3].

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki har qanday davlatning istiqboli yetuk ma'naviyatli, o'zida mukammal tarbiyaviy sifatlarni mujassamlashtirgan, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash masalasiga bog'liqdir. Bu jarayonning samaradorligi bevosita tarbiya metodlari, usullari va vositalarinig o'rinli hamda samarali foydalanish jarayoniga bog'liq holda amalga oshadi. Xalq pedagogikasidagi tarbiya metodlari nihoyatda xilma-xil va rang-barag bo'lib, bolalar tarbiyasida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. A.Bekimbetova. Xalq pedagogikasida yoshlarga aqliy tarbiya berish an'analari. Nukus 2018.28-bet.
2. S.Yo'ldosheva. Xalq urf-odatlari va an'analari. Toshkent 2013. Ijod duyosi nashryoti. 88-bet.
3. M.J.Mutalipova. Xalq pedagogikasi. Toshkent 2015. Fan va texnologiya nashryoti. 78-80-81 betlar.